

Nr 120.

Godkänd av första kammaren den 26 april 1927.

Godkänd av andra kammaren den 27 april 1927.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående understöd åt småskoleseminarier jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 62.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i avseende å åttonde huvudtiteln, punkten 163, föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier, nu 330,000 kronor, med 10,000 kronor till 320,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner, I: 4 och II: 11, däruti hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att de statsbidrag, som för närvarande utgå till Norrbottens läns landstings seminarium i Öjebyn, måtte till den del, som svarar mot de anställda ordinarie lärarnas avlöning, få utgå, även om seminariet med hänsyn till läraröverskottet nedlägges.

Till stöd för sin framställning andraga motionärerna till en början följande:

»Den överproduktion av småskollärare, som numera allmänt förekommer i landet, har sedan flera år tillbaka gjort sig mer och mer förmärksam inom Norrbottens län, där tre småskoleseminarier äro upprättade, nämligen statens seminarier i Haparanda och Murjek och landstingets seminarium i Öjebyn. När skolöverstyrelsen, som på grund av riksdagens skrivelse år 1923 (nr 230) av Kungl. Maj:t blivit anbefalld att verkställa utredning, huruvida och i vilken utsträckning staten bör övertaga de av landstingen upprättade småskoleseminarierna, samma år anmodade landstingen att yttra sig över riksdagens skrivelse, uttalade sig Norrbottens läns landsting för överlåtande av

sitt seminarium åt staten och motiverade detta bland annat med att ett statligt övertagande av hela seminarieverksamheten vore villkoret för en begränsning av lärarutbildning till vad som motsvarade behovet inom landet.

Sedan två år gått och antalet utexaminerade lediga lärare därunder tilltagit i oroväckande grad, upptog landstinget frågan på nytt vid sitt sammanträde 1925 och beslöt att söka i vad på det ankomme fullfölja ovannämnda beslut om Öjebyseminariets överlåtande till staten samt att desslikes genom utredning åvägbringa klarhet över de nuvarande förhållandena inom länet och över behovet av åtgärder på detta område.»

Motionärerna lämna vidare en detaljerad redogörelse för resultatet av denna utredning, i vad densamma äger samband med den nu motionsvis väckta frågan. Beträffande denna redogörelse får riksdagen hänvisa till motionen I: 4, sid. 1—11 samt till de vid motionen fogade bilagorna, sid. 13—23.

Motionärerna anföra slutligen:

»Med hänsyn till det omfång, som det genom utredningen klart ådagalagda överskottet av lärare redan fått, och den utomordentligt hastiga tillväxt, som blir en följd, om nuvarande utbildningsanstalter bibehållas, fann sig 1926 års landsting nödsakat att utan avvaktan på ovannämnda statliga utredning inställa nyintagning av elever i första klassen vid seminariet i Öjebyn år 1927. Seminariets verksamhet kommer därför att upphöra med utgången av läsåret 1927—1928, i vilket fall seminariet kan nedläggas tidigast 1930.

Att nedlägga ett landstingsseminarium är emellertid under nuvarande förhållanden förenat med vissa ekonomiska olägenheter, som ett så skatte-tyngt län som Norrbottens ej kan bortse ifrån. Genom Kungl. Maj:ts stadga den 31 december 1919 för av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättade småskoleseminarier (S. F. nr 889) är föreskrivet, att lärarpersonalen, vilken förut varit anställd med viss tids uppsägning, skall hava ordinarie anställning, och enligt Kungl. Maj:ts kungörelse av samma dato angående statsbidrag till sådana seminarier (S. F. nr 890) synas statsbidrag till avlöning åt de lärare, som vid seminariets nedläggande ha ordinarie anställning och alltså ej kunna uppsägas, icke få utgå. Då lärarlönerna utgöra huvudparten av kostnaderna för seminariet, så följer av seminariets nedläggande att landstingets utgifter för seminariet ökas, åtminstone den närmaste tiden, till dess lärarna erhålla anställning vid andra läroanstalter inom undervisningsväsendet eller eventuellt övergå till andra yrken.

Av vad som ovan anförts angående lärarproduktionen får man även med avsevärda begränsningar räkna med ett läraröverskott inom Norrbotten under en lång tid framåt, och de skadliga verkningar, som den nuvarande överproduktionen har, ej minst med hänsyn till läraryrket, gör det till en bjudande plikt att så fort och i så stor utsträckning som möjligt nedbringa läraröverskottet. Landstingets seminarium synes därför böra utan dröjsmål indragas,

och för att detta skall ske utan att landstingets utgifter skola behöva ökas bör staten medgiva, att statsbidrag må utgå till den ordinarie lärarpersonalens avlöning även sedan verksamheten vid seminariet eventuellt nedlagts och intill dess lärarna erhålla annan anställning.»

Rörande motionerna har riksdagens statsutskott i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från skolöverstyrelsen, vilket yttrande som bilaga är fogat vid nämnda utskotts utlåtande nr 62.

Eders Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier har möjliggjorts genom den minskning, som ägt rum i utgifterna från ifrågavarande anslag. Förslaget har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Frågan om statens övertagande av de utav landstingen upprättade småskoleseminarierna synes nu närma sig sin lösning, i det att den av 1923 års riksdag begärda utredningen i detta ämne, enligt vad skolöverstyrelsen uppgivit, kommer att föreligga i så god tid, att de hösten 1927 sammanträdande landstingen kunna taga ställning till densamma. Vad angår den nu motionsvis gjorda framställningen, torde det böra framhållas, att Norrbottens läns landsting, med hänsyn till det betydande överskott av lärarkrafter, som enligt vad den av landstinget verkställda utredningen utvisat otvivelaktigt förefinnes inom länet, ansett sig böra inställa nyintagningen vid seminariet i Öjebyn redan med år 1927. Följden av detta landstingets beslut blir, att verksamheten vid seminariet upphör med utgången av läsåret 1927—1928 och att statsbidrag följaktligen därefter enligt gällande författningar icke kan utgå till ifrågavarande seminarium. Då detta landstingets beslut fattats innan landstinget ännu haft tillfälle att taga ställning till skolöverstyrelsens utredning och förslag, i vad angår seminariet i Öjebyn, synes det riksdagen billigt, att landstinget beredes någon tids respit beträffande indragningen av statsunderstödet. Riksdagen har på grund härav ansett sig böra bifalla motionärernas framställning, i vad avser tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1929, dock med den begränsning i frågan om det antal lärare, som må komma i åtnjutande av statsbidrag, som från skolöverstyrelsens sida föreslagits. Någon förhöjning av ifrågavarande anslag, utöver vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, erfordras icke på grund härav.

I anslutning till vad som nu anförts beträffande seminariet i Öjebyn, vill riksdagen framhålla, att spørgålet om vilka anordningar som böra träffas i fråga om den ordinarie lärarpersonalen vid landstingsseminarium vid indragning av dylikt seminarium under den närmaste tiden torde komma att bliva aktuellt beträffande åtskilliga landstingsseminarier. Denna fråga synes riksdagen på grund härav i samband med ovannämnda, alltjämt pågående utredning böra tagas under noggrann prövning, därvid enligt riksdagens mening särskilt bör övervägas möjligheten att vid indragning av landstingsseminarium snarast möjligt bereda ordinarie lärarpersonalen vid dylikt

seminarium anställning å andra befattningar inom den allmänna folkundervisningens område.

Under återopande av vad ovan anförts får alltså riksdagen anmäla, att riksdagen

dels minskat det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier, nu 330,000 kronor, med 10,000 kronor till 320,000 kronor;

dels ock med anledning av ovannämnda motioner I: 4 och II: 11 medgivit, att statsbidrag må för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 utgå till avlönande av fyra ordinarie lärare vid Norrbottens läns landstings seminarium i Öjebyn, utan hinder därav att verksamheten vid seminariet under nämnda tid nedlagts.

Stockholm den 27 april 1927.

Med undersåtlig vördnad.